

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ «КАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

ЗІНИЧ Л.В.

МІЖНАРОДНЕ ІНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА ВИКОРИТАННЯ СИЛИ

методичні вказівки для підготовки до семінарських занять
(студентів денної форми навчання)

Івано-Франківськ, 2025

Зінич Л.В. Міжнародне інституційне право та використання сили. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять студентів денної форми навчання, 4-го курсу, ОПП «Міжнародне і європейське право». Івано-Франківськ, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2025 р. 22 с.

©Зінич Л.В, 2025

© арпатський національний
університет ім.. Василя Стефаника, 2025

ЗМІСТ

Вступ	6
Перелік практичних занять	8
Семінарське заняття №1	8
Семінарське заняття №2	10
Семінарське заняття №3	11
Семінарське заняття №4	13
Семінарське заняття №5	16
Семінарське заняття №6	17
Семінарське заняття №7	19
Семінарське заняття №8	20
Семінарське заняття №9	21

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Міжнародне інституційне право і використання сили» є формування у студентів цілісного уявлення про особливості діяльності міжнародних організацій глобального рівня, зокрема ООН, ЄС, ЄСПЛ, НАТО, надання необхідних знань про міжнародні організації регіонального рівня ОСЕАН, АС, СНД та інші. Формування уявлення у студентів про правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста. Надання знань з основ використання сили, формування вмінь і навичок роботи з міжнародно-правовими актами, вміння правильно використовувати юридичні терміни.

Основними цілями навчальної дисципліни «Міжнародне інституційне право і використання сили» є системний і комплексний підхід до вивчення міжнародних відносин у період збройних конфліктів, поняття збройних конфліктів та їх учасників.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне інституційне право і використання сили» є міжнародно-правові відносини, які виникають для забезпечення миру та безпеки у світі, а також міжнародні організації глобального та регіонального рівня завданням яких є підтримання миру. Предметом міжнародного інституційного права та використання сили виступають насамперед суспільні відносини, які складаються у процесі взаємодії держав та міжнародних організацій для запобігання збройним конфліктам і подоланням їх наслідків.

Програма навчальної дисципліни складається з двох модулів:

1. Поняття та види міжнародних безпекових та гуманітарних організацій.
2. Право використання сили: міжнародно-правове регулювання (загальна характеристика).

Основними джерелами цієї галузі виступають: Загальна декларація з прав людини, Статут ООН, Женевські конвенції про поводження із військовополоненими, Гаазькі конвенції про: мирне розв'язання міжнародних сутичок, про початок воєнних дій, про закони і звичаї сухопутної війни, про бомбардування морськими силами під час війни, про права та обов'язки нейтральних держав під час війни, про перетворення торговельних суден на військові судна та інші.

Міжнародне інституційне право і використання сили будучи однією із дисциплін міжнародно-правового характеру вивчає міжнародні норми та інститути права збройних конфліктів і права міжнародних організацій у сфері забезпечення миру та безпеки.

Теми семінарського заняття розпочинаються із короткої анотації про основні положення даної теми і методичні поради для її вивчення, дається перелік питань для обговорення на семінарському занятті, контрольні

питання засвоєння знань, практичні завдання, а також наводиться перелік нормативно-правових актів, які становлять законодавчу базу певної теми.

На семінарські заняття виносяться основні питання тем навчальної дисципліни. Під час підготовки до семінарського (практичного) заняття студент повинен ознайомитися із планом семінарського заняття, прочитати конспект лекцій із даної теми і навчальну літературу, ознайомитися із рекомендованими джерелами, опрацювати відповідні нормативно-правові акти. Якщо планом семінарського заняття передбачено виконання практичного завдання, його обов'язково потрібно виконати письмово в зошиті із посиланням на відповідні статті нормативно-правових актів.

При підготовці до виступу на семінарському занятті студентам рекомендується скласти розширений план, нотатки або тези доповіді, якими можна користуватися під виступу. Доповідачу дуже важливо вміти посилатися на відповідні статті Конституції України та Законів України, опиратися на теоретичні та практичні положення діяльності органів виконавчої влади, аналізувати факти та робити узагальнення, висновки, критично ставитися до положень нормативно-правових актів та думок науковців.

Обговорення питань на семінарському (практичному) занятті відбувається у формі вільної дискусії, тому кожен студент повинен уважно слухати доповіді і виступи всіх учасників семінару і має право виступати з доповненнями або виправленнями відповідей попередніх доповідачів.

Викладач може доручити студентам підготовку відповідних рефератів з найскладніших тем або питань теми навчальної дисципліни для об'єктивного і неупередженого оцінювання знань.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема 1 Міжнародні організації глобального рівня. Роль ООН, ЄС і НАТО в системі підтримання миру та безпеки

Семінарське заняття 1 присвячене аналізу правового статусу міжнародних організацій глобального рівня, які покликані забезпечувати колективну безпеку та мир.

Студенти повинні з'ясувати правовий статус, завдання і повноваження Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, Європейського Суду з прав людини та НАТО. Проаналізувати їх роль і значення для забезпечення миру та безпеки у світі.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні організації глобального рівня для підтримання миру та безпеки
2. Роль ООН у забезпеченні миру і безпеки
3. Повноваження ЄС у забезпеченні миру
4. Європейський суд з прав людини
5. Роль НАТО як гаранта миру та безпеки

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Які Ви знаєте регіональні комісії ООН?
2. Назвіть стратегічні цілі створення та функціонування Європейського Союзу.
3. Яка організаційно-функціональна структура ООН?
4. Назвіть умови вступу до ООН.
5. Які основні документи визначають принципи діяльності Європейського суду з прав людини?
6. Яка структура НАТО як гаранта миру?

Практичні завдання:

1. **Яке з тверджень про ЄС можна вважати вірним:**
  - а) поняття Євросоюз є результатом переговорів глав держав та урядів ЄС на початку 90-х років;
  - б) договір про ЄС набув чинності у 1997 р. в результаті підписання Амстердамського договору;

- в) для ЄС властиво поєднання двох форм: інтеграції та співробітництва між державами;
 г) ЄС є абсолютно абстрактним поняттям;
 д) лише відповіді в) і г) є вірними.
- 2. Європейський Парламент був вперше...**
- а) призначений урядами країн-членів ЄС у 1997 році;
 б) обраний громадянами країн-членів ЄС у 1979 шляхом прямих виборів;
 в) сформований у 1979 шляхом делегування відповідного числа членів національних парламентів країн-членів;
 г) обраний громадянами Європи у 1997 за партійною приналежністю;
 д) призначений урядами країн-членів ЄС у 1979 році.
- 3. Яка характеристика європейської інтеграції не є вірною:**
- а) європейська інтеграція – це процес без чітко встановлених взірців чи остаточно визначеного кінцевого стану;
 б) не існує антагонізму між процесом європейської інтеграції та національним суверенітетом держав;
 в) процес європейської інтеграції ґрунтується на розмаїтті політичних, економічних та суспільних чинників;
 г) кінцевою метою європейської інтеграції – є побудова Спільного ринку;
 д) відповіді б) і г) не є вірними.

Вебпортали глобальних міжнародних організацій у сфері миру та безпеки:

Організація Об'єднаних Націй <https://www.un.org/ru/>
 Представництво Європейського Союзу в Україні
https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232
 Європейський Союз з прав людини
<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c=>
 Організація Північноатлантичного договору
<https://www.nato.int/cps/ru/natohq/index.htm>

Рекомендована література до теми 1:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко,

М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

Семінарське заняття №2

Тема 2 Міжнародні організації регіонального рівня. Вплив Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Африканського Союзу (АС), Співдружності Незалежних Держав (СНД) на забезпечення міжнародної безпеки

Семінарське заняття №2 присвячено аналізу правового статусу міжнародних організацій регіонального рівня. Регіональні міжнародні організації об'єднують країни, розташовані у певному регіоні, які територіально знаходяться близько. Такі організації діють на підставі договору з метою вирішення спільних проблем держав-членів, зокрема у сфері безпеки, економіки, науково-технічній сфері та інших.

На студентів покладено завдання ознайомитись із діяльністю таких регіональних міжнародних організацій як Асоціація держав Південно-Східної Азії, Африканського Союзу, Співдружності Незалежних Держав на забезпечення миру та безпеки.

Питання для обговорення:

1. Історія створення та діяльності Асоціації держав Південно-Східної Азії.
2. Асоціація держав Південно-Східної Азії як геополітична модель національної безпеки.
3. Особливості створення Африканського Союзу: цілі, принципи, структура.
4. Миротворчі місії Африканського Союзу.
5. Мета і завдання діяльності Співдружності Незалежних Держав.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Назвіть причини створення АСЕАН.
2. Перелічіть держави, які входять до АСЕАН.
3. Які основні документи Африканського Союзу.
4. Назвіть основні передумови створення Співдружності Незалежних Держав.
5. Назвіть основні установчі документи СНД.

6. Визначте статус України в СНД.

Практичне завдання:

1. Зобразіть схематично структуру Асоціації держав Південно-Східної Азії.
2. Проаналізуйте основні напрями співробітництва держав АСЕАН у військово-політичній сфері.

Вебпортали регіональних міжнародних організацій у сфері миру та безпеки

1. Асоціація держав Південно-Східної Азії <https://asean.org/>
2. Африканський Союз <https://au.int/>

Рекомендована література до теми 2:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

Семінарське заняття №3

Тема 3 Діяльність Всесвітньої організації охорони здоров'я. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста

Дана тема присвячена аналізу діяльності МКЧХ в сфері регулювання та участі в збройних конфліктах. Міжнародний Комітет Червоного Хреста є єдиною неурядовою організацією, які надано право здійснювати кодифікацію звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права з подальшим їх використанням під час ведення воєнних дій.

З цією метою на студентів покладено обов'язок прослідкувати історію становлення МКЧХ, особливості його емблеми, національних товариств Червоного Хреста. Окремою складовою слід проаналізувати позицію організації стосовно використання кіберзброї в сучасних збройних конфліктах.

На студента покладено завдання ознайомитись та зрозуміти важливість та призначення «Правил звичаєвого міжнародного гуманітарного права»,

(Customary international humanitarian law Rules <http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/customary-international-humanitarian-law-i-icrc-eng.pdf>).

Питання для обговорення:

1. Історія розвитку Міжнародного Комітету Червоного Хреста.
2. Структура МКЧХ.
3. Діяльність Міжнародного Комітету Червоного Хреста під час збройних конфліктів та у мирний час.
4. Національні товариства Червоного Хреста, сфера їх діяльності.
5. МКЧХ та питання ядерного роззброєння.
6. Позиція Міжнародного комітету Червоного Хреста з питань використання кіберзброї в збройних конфліктах.

Питання для самоконтролю

1. В якому році створено Міжнародний Комітет Червоного Хреста?
2. Яка інституційна структура МКЧХ?
3. Чим регулюється діяльність Організації?
4. Яка правова природа використання емблеми Червоного Хреста?
5. В чому полягає захисна функція емблеми?
6. Які напрями діяльності здійснюється МКЧХ під час міжнародних/не міжнародних збройних конфліктів?
7. В чому полягає нормотворча функція Організації?

Практичне завдання:

Одна з держав-учасниць Женевських конвенцій не визнає стану війни з іншою державою, заявляючи, що просто проводить операції з підтримки порядку. Після жорстоких боїв командуючі обома супротивними формуваннями проголошують перемир'я для надання допомоги пораненим. Група робітників Червоного Хреста направляються у місце боїв, і збройному солдату доручають охорону цієї групи.

Спочатку співробітники допоміжної служби Червоного Хреста надають допомогу пораненому солдату супротивника, який пізніше, коли вони переходять до інших поранених, за їх спиною стріляє в солдата, що їх супроводжує, але при цьому промахується. Цей солдат намагається вистрілити у відповідь в «снайпера», який піднімає руки в знак того, що він здається в полон.

Питання

Яке значення має факт невизнання стану війни? В якому документі можна знайти правові норми для такого перемир'я? Чи може солдат супроводжувати службу Червоного Хреста? Що ви думаєте про поведінку пораненого і реакцію солдата? Чи містяться будь-які норми, застосовні до цієї ситуації у Протоколі I?

Рекомендована література до теми 3:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред.. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
5. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.
6. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Семінарське заняття №4

Тема 4 Основи права використання сили. Історія становлення міжнародного права використання сили. Види збройних конфліктів

Дане семінарське заняття спрямоване закріплення у студентів знань стосовно історії становлення найстарішої галузі міжнародного права – права збройних конфліктів. Перед студентами поставлено завдання розуміння відмінностей між «правом Женеви» та «Правом Гааги», як ключових нормативно-правових актів даної сфери.

Окрім того, студенти повинні розуміти відмінності між видами збройних конфліктів, а також вміти вірно тлумачити основні п'ять принципів міжнародного гуманітарного права.

Питання для обговорення:

1. Історія становлення міжнародного гуманітарного права.
2. Період розвитку між Гаазькими мирними конференціями 1899-1907 років та Женевськими конференціями 1949-1977 років.
3. *Jus ad bellum* та *jus in bello* в міжнародному праві.
4. Міжнародний збройний конфлікт, його правове регулювання, сторони. Збройний конфлікт неміжнародного характеру.
5. Сутність *proxu wars*.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Що таке міжнародне гуманітарне право?
2. Які основні відмінності між міжнародним збройним конфліктом та збройним конфліктом не міжнародного характеру?
3. В чому особливість принципу розмежування?
4. Вкажіть заборонені методи ведення воєнних дій.
5. Перелічіть основні принципи міжнародного гуманітарного права.
6. В чому проявляється особливість принципу військової необхідності?
7. Які етапи в своєму розвитку пройшло міжнародне гуманітарне право?
8. В чому полягає Застереження Мартенса?

Практичні завдання:

1. В країні, де відбуваються жорстокі бої між збройними угрупованнями, лідер однієї з них раптово зустрічається один на один з членом протилежного угруповання. Вони схоплюються врукопаш, і обидва отримують поранення. Лідеру угруповання вдається перев'язати свої рани, а затим він надає елементарну першу допомогу своєму супротивнику, що вибув з ладу, і відносить його додому. Його товариші оспорюють прийняте ним рішення, наполягаючи, що противника треба було залишити помирати, а тепер його слід стратити, тим більше що у супротивників така практика вельми поширена. А якщо навіть і зберегти супротивнику життя, то його, принаймні, слід відправити на роботи з розмінування місцевості, замінованої його товаришами.

Питання

Лідер угруповання знає, що його вище командування публічно заявило про свій намір дотримуватися основних положень

Женевських конвенцій. Які мають бути його дії? Відповідь розпочніть правовою кваліфікацією конфлікту і описанням застосовного права.

2. В столиці держави внаслідок вибуху бомби гинуть цивільні особи. Відповідальність за цей акт бере на себе організація, члени якої знайшли притулок на території сусідньої держави. В якості репресалій на табір, в якому, можливо, перебувають особи, що підклали бомбу, військово-повітряні сили постраждалої країни здійснюють наліт, внаслідок якого зруйновано завод і дитячий садок, загинули люди.

Питання

Чи повинні ці факти розглядатися в світлі МГП? Визначте правомірність факту нальоту, вчиненого в якості репресалій. Що говорять Додаткові протоколи до Женевських конвенцій 1977 р. про напади і порядок проведення військових операцій? Ви радник Міністерства оборони держави, що здійснила наліт. Яким чином Ви поясните дії ВПС Вашої держави? Якими мають бути дії постраждалої держави?

Рекомендована література до теми 4:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
4. Мороз І.А. Міжнародно-правові аспекти доступу цивільного населення до життєво необхідних послуг в умовах збройного конфлікту. Університетські наукові записки. 2018 №6. С.180-189.
5. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,
- Правила Звичаєвого міжнародного гуманітарного права

- Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр.

Семінарське заняття №5

Тема 5 Міжнародно-правові наслідки початку війни

Дана тема спрямована на засвоєння студентами положень норм міжнародного права щодо початку військових дій. Студентам необхідно розуміти момент початку війни, просторові межі війни, види збройних конфліктів і їх правове регулювання.

Окрім того студенти повинні розуміти відмінність між основними поняттями «війна», «збройний конфлікт» та «театр війни», «театр військових дій».

Питання для обговорення:

1. Оголошення війни і початок бойових дій.
2. Особливості кваліфікації збройних конфліктів.
3. Театр війни.
4. Стан війни.
5. Характеристика загрози застосування воєнної сили.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте сухопутний, морський та повітряний театр війни.
2. Що таке «гібридна» війна з позиції міжнародного права використання сили.
3. Яка процедура оголошення війни передбаєна нормами міжнародного права?
4. Що таке стан війни?

Рекомендована література до теми 5:

1. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатівський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
2. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
3. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатівський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.
4. Мороз І.А. Міжнародно-правові аспекти доступу цивільного населення

до життєво необхідних послуг в умовах збройного конфлікту. Університетські наукові записки. 2018 №6. С.180-189.

5. Лясковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,
- Правила Звичайного міжнародного гуманітарного права
- Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр.

Семінарське заняття №6

Тема 6 Учасники збройних конфліктів.

В ході збройних конфліктів беруть участь як його безпосередні учасники, так і особи, які прямо або побічно можуть постраждати від результатів збройного конфлікту. Саме тому при підготовці до семінарського заняття студенти повинні опрацювати Женевські Конвенції та знати основних учасників збройного конфлікту, розуміти особливості їх правового статусу.

Також студенти повинні опрацювати додаткові нормативно-правові документи, що регулюються статус шпигунів, найманців під час збройних конфліктів, а також розуміти яким чином під час війни відбувається захист жертв війни.

Питання для обговорення:

1. Правовий статус комбатантів,
2. Правовий статус осіб, що не беруть участь у збройних діях, але входять до складу збройних сил (некомбатанти).
3. Особливий статус розвідників, добровольців, парламентарів, іноземних військових радників і спеціалістів.
4. Правовий статус військовополоненого.
5. Міжнародно-правове регулювання захисту військовополонених.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Чим врегульовано питання захисту цивільного населення під час

збройного конфлікту?

2. Хто такі комбатанти?
3. В чому полягає правовий статус військовополоненого?
4. Яка Женевська конвенція регулює захист військовополонених?
5. Хто такі найманці?
6. Які ви знаєте види жертв війни?
7. Що таке система захисту жертв війни?
8. Що таке загальний захист, спеціальний захист, мінімальний захист жертв війни?

Практичні завдання:

1. Рух супротиву, база якого знаходиться у сусідній країні, має намір скинути уряд своєї країни і змінити її політичну систему. Для здійснення своїх планів рух вдається до допомоги найманців з різних країн. Операцію по ліквідації уряду найманці розробляють на території іноземної держави, владі якої відомі їх плани. Збройній групі найманців вдається проникнути на борт цивільного літака, що вилітає в країну, де планується вчинити переворот. Коли літак приземлюється в аеропорту, поліція виявляє зброю. Найманці силою захоплюють інший літак і примушують льотчика доставити їх у вказаний ними пункт призначення.

Питання

Чи має місце збройний конфлікт? Чи можуть найманці, захоплені в полон, вимагати, що з ними поводитись як з військовополоненими? Як дії, з точки зору права, вчинили найманці? Чи буде відповідальність іноземної держави?

Рекомендована література до теми 6:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.
3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.
4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

5. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.

6. Ляковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання теми:

- Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,

Семінарське заняття №7

Тема 7 Правовий режим нейтралітету під час війни

Для вивчення теми студентам необхідно вивчити історію режиму нейтралітету під час війни. Важливо засвоїти поняття та види нейтралітету у міжнародному праві, нейтралітет держави у сухопутній, морській та повітряній війні.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види нейтралітету в сучасному міжнародному праві.
2. Нейтралітет держави у сухопутній війні.
3. Нейтралітет держав у морській війні.
4. Нейтралітет держав у повітряній війні.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Яка відмінність між воєнним та евентуальним нейтралітетом?
2. Що таке позаблоковий характер політики?
3. Назвіть приклади нейтральних держав під час першої світової війни.
4. Назвіть принципи нейтралітету у зовнішній політиці Швейцарії.

Рекомендована література до теми 7:

1. Збройні конфлікти сучасності. Проектне дослідження. За аг. Ред.. Пташник І.Р. – Івано-Франківськ: Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Сефаника, 2014. 158 с.
2. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів /

М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., до- повн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.

3. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право. Підручник. Київ-Одеса: Фенікс, 2018. – 762 с.

4. Міжнародне гуманітарне право. Посібник / [О.О. Войтенко, М.М. Гнатовський, Т.Р. Короткий, А.О. Кориневич, В.М. Лисик, О.Р. Поєдинок, Н.В. Хендель]; за ред. Т.Р. Короткого – Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2016. – 2017. - 145с.

5. Грушко Мальвіна Джерела міжнародного гуманітарного права та внутрішньодержавного права. Підприємництво, господарство і право №12/2018. С.351-354.

6. Лясковський В.І. Правова регламентація збройних конфліктів на сучасному етапі та особливості застосування в них міжнародного гуманітарного права. Юридична наука №5.2013. С.111-124.

Семінарське заняття №8

Тема 8 Правовий режим воєнної окупації. Засоби і методи ведення воєнних дій

На семінарському занятті студенти повинні оволодіти знаннями щодо засобів ведення війни дозволені міжнародними договорами, особливості міжнародно-правового захисту довкілля та охорони культурних цінностей у період збройних конфліктів, деякі аспекти ведення воєнних дій у повітряному та морському просторі.

Питання для обговорення:

1. Поняття та зміст воєнної окупації.
2. Засоби і методи ведення воєнних дій.
3. Заборонені засоби ведення війни згідно з норм міжнародного права.
4. Ядерна зброя у світлі норм міжнародного права.
5. Військові дії у повітряному просторі.
6. Військові дії на морі.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Який правовий режим воєнної окупації?

2. Перелічіть основні міжнародно-правові акти, що регламентують правила ведення війни? Які на сьогодні є обмеження засобів і методів ведення воєнних дій?
3. Які міжнародно-правові акти регулюють збройні конфлікти у повітрі?
4. Як здійснюється міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів на морі?
5. Розмежуйте поняття «віроломство» та «військова хитрість».

Практичні завдання:

1. Зобразіть схематично заборонені засоби ведення воєнних дій.
2. Опишіть особливості ведення воєнних дій у повітряному просторі під час воєнних дій в Іраку 1980-1988 рр.

Рекомендована література до теми 8:

1. Репецький В.М., Лисик В.М. Міжнародне гуманітарне право: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 467 с.;
2. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. Київський ун-т права; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка / Ю.С. Шемшученко (відп.ред.), Л.В. Губерський (відп.ред.). — Стереотип. вид. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 638с.
3. Базов В.П., Качан І.І., Майоров І.О., Поніматченко Ю.А. Міжнародне гуманітарне право: Навч. посіб. — К.: Варта, 2000. — 172с.

Нормативно – правові документи, необхідні для опрацювання тем:

1. Женевські Конвенції 1949 року, Перший Додатковий Протокол та Другий Додатковий Протокол до Женевських Конвенцій,
2. Правила Звичаєвого міжнародного гуманітарного права
3. Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр.

Семінарське заняття №9

Тема 9 Міжнародно-правовий захист жертв війни. Правові наслідки закінчення війни.

Під час вивчення цієї теми студенти повинні опрацювати міжнародні акти з питань захисту жертв війни та вивчити правові наслідки закінчення війни. Важливо зрозуміти сутність і поняття жертв війни, правовий статус

хворих, поранених осіб та осіб, які зазнали корабельної аварії. Окремим питанням якумо потрібно приділити увагу є захист жертв війни.

Питання для обговорення:

1. Поняття «жертв війни».
2. Правовий захист поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії.
3. Правові наслідки закінчення війни.
4. Міжнародно-правова відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
5. Кримінальна відповідальність фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права.

Питання і завдання для самоконтролю:

1. Які ви знаєте види жертв війни?
2. Що таке система захисту жертв війни?
3. Що таке загальний захист, спеціальний захист, мінімальний захист жертв війни?
4. Які існують засоби припинення воєнних дій?

Рекомендована література до теми 9:

1. Репецький В.М., Лисик В.М. Міжнародне гуманітарне право: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 467 с.;
2. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. Київський ун-т права; Інститут міжнародних відносин Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка / Ю.С. Шемшученко (відп.ред.), Л.В. Губерський (відп.ред.). — Стереотип. вид. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 638с.
3. Базов В.П., Качан І.І., Майоров І.О., Поніматченко Ю.А. Міжнародне гуманітарне право: Навч. посіб. — К.: Варта, 2000. — 172с.